

works in the sphere of state law. Giving lectures on this subject matter, he substantiated a number of conceptual principles of general theory of state, in particular, as an adherent of pluralistic approach to analysis of state legal phenomenon, settled on the basis of deep analysis of basic elements of state, and also critical thinking of views on the particular problem of his contemporaries the notion of conception, in which is reflected the essence of this political and legal institution. Pointing out, that the state is a legal organization of people settled on the peculiar territory, who are embodied in the bodies of state power, the Ukrainian state expert at the same time warned, that in the below interpretation weren't embraced, according to his words, «public phenomenon in the chase meaning of the term». Thus, the following interpretation couldn't be limited, though the essential features of a state are reflected in it, but it should be completed by the statement, where the social organization of people are included. According to the scholar, the general theory of a state, which is aimed to join social and legal doctrine of the state, should use a bit wider definition, namely «state is people settled on a particular territory, who are united by a concrete level of social solidarity and have organized authority». The second definition doesn't contradict the first, but completes, concretizes essential features of a state, as they are adapted with the state characteristics of general prosperity, that meet the ideals of neocantianism liberalism, the philosophical movement, that the Ukrainian state expert was as adherent and spokesman.

Key words: state, B. Kistyakivskiy, essence of state, pluralistic approach, society, power.

Стаття надійшла 20 листопада 2014 р.

УДК 34.096:340.132

М. Ю. Горбань

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНКРЕТИЗАЦІЇ В СУДОВОМУ ПРАВОЗАСТОСУВАННІ

Висвітлено деякі теоретичні питання судової діяльності та правоконкретизації. З'ясовано природу судової діяльності як різновиду правозастосування, виявлено її характерні ознаки, дано визначення поняття. Проаналізовано питання правоконкретизації, підходи до розуміння конкретизації в правозастосуванні, її значимості для судової діяльності. У цьому контексті виокремлено особливості судової правоконкретизації, на основі яких дано визначення поняття. Зроблено висновок про необхідність правоконкретизації для ефективного здійснення судової діяльності.

Ключові слова: правозастосування, судова діяльність, судова правоконкретизація.

Постановка проблеми. Формування демократичної, правової держави в Україні потребує ефективного правового регулювання, яке залежить не лише від якості нормативно-правових приписів та правотворчої діяльності уповноважених суб'єктів, а й належного правозастосування, зокрема й судового. Проте за певних обставин правозастосування потребує конкретизації нормативно-правових приписів.

Стан дослідження. Питання правозастосування та правоконкретизації належно висвітлено у науковій літературі, зокрема в працях С. Алексєєва, А. Безіної, М. Гамідова, М. Залоїла, М. Придворової, Р. Рафікова, Г. Шмельової та ін. Однак у вітчизняній юриспруденції немає спеціальних загальнотеоретичних досліджень конкретизації у судовій діяльності, що зумовлює актуальність цієї статті.

Метою статті є виявлення природи судової діяльності та судової правоконкретизації.

Виклад основних положень. І у вітчизняній, і у зарубіжній юридичній літературі питання природи та поняття судової діяльності й до нині залишаються дискусійними. Однак не виникає сумнівів у тому, що судова діяльність є одним із різновидів правозастосування. Зважаючи на це, необхідно насамперед з'ясувати природу правозастосовної діяльності.

У юридичній літературі правозастосування інтерпретується по-різному. Так, правозастосування, на думку С. С. Алексєєва, спрямоване на забезпечення реалізації юридичних норм у конкретній ситуації, яка формується із визначених фактів. Вони утворюють фактичну основу справи, без якої правозастосування неможливе [1, с. 236]. В. В. Лазарєв під правозастосуванням розуміє вирішення конкретної справи, життєвого випадку, визначеної правової ситуації: застосування закону, загальних правових норм до конкретних осіб та обставин [2, с. 210]. В. М. Сирих трактує правозастосовну діяльність як вид юридичної діяльності держави [3, с. 177].

Під правозастосуванням більшість учених розуміють діяльність компетентних суб'єктів, спрямовану на індивідуалізацію нормативно-правових приписів – наділення учасників суспільних відносин визначеними суб'єктивними правами та юридичними обов'язками, й створення необхідних передумов для їх реалізації. Водночас виокремлюють такі ознаки правозастосування: воно є діяльністю компетентних суб'єктів; має владний характер і забезпечується державою; спрямоване на створення передумов для реалізації нормативно-правових приписів; спрямоване на створення індивідуальних приписів щодо персоніфіко-

ваних суб'єктів; здійснюється на підставах і в порядку, що передбачені чинною системою джерел права (є юридично значущою діяльністю); здійснюється в процесуальній формі; складається з послідовних стадій; здійснюється відповідно до основних вимог, що забезпечують її правомірність; результати такої діяльності фіксуються в індивідуально-владному (правозастосовному акті) [4, с. 283, 287].

У наукових працях судова діяльність інтерпретується по-різному, зокрема як різновид юридичної діяльності; засіб реалізації судової влади; система дій та операцій судових органів; процес відправлення правосуддя тощо. Так, В. А. Новіцький вважає, що особливість судової діяльності полягає в тому, що в умовах вирішення судового спору судова влада застосовує правову норму до конкретних соціально-правових відносин, а судові правозастосування – це здійснювана у встановленому законом порядку діяльність суду та інших учасників судового процесу з дотримання вимог закону, використання суб'єктивних прав, виконання обов'язків під час розгляду та вирішення судових справ [5, с. 230, 232]. На думку Л. К. Савюка, судову владу необхідно розглядати як таку, що володіє в силу закону правозастосовними повноваженнями в правовій сфері життя суспільства та здійснює ці повноваження відповідно до процесуального законодавства [6, с. 80].

Водночас серед характерних ознак судової діяльності у літературі виокремлюють такі: діяльність є професійною; здійснюється суддею як компетентним та уповноваженим суб'єктом; відбувається в сфері дії права з використанням правових засобів; здійснюється з метою задоволення інтересів суб'єктів права шляхом впорядкування, узгодження суспільних відносин із вимогами права; поширюється на всі сфери суспільного життя.

Водночас судову діяльність у науковій літературі розглядають у широкому та вузькому розумінні. Так, виокремлюється організаційна судова діяльність, пов'язана, зокрема, з координацією роботи і в межах судової системи, і судової влади з іншими гілками, узагальненням судової практики, навчанням кадрів тощо. Отже, судова діяльність у широкому розумінні розглядається як сукупність процесуальної та забезпечувально-розпорядчої, а також іншої діяльності опосередковано-підпорядкованої правосуддю [7, с. 301]. Водночас під правосуддям розуміють спосіб вирішення спору про право, яким захищаються права та свободи суб'єктів права (фізичних осіб, юридичних осіб, держави, суспільства): а) на підставі закону та принципів справедливості, рівності, свободи та гуманізму; б) на постійній і професійній основі

спеціальними органами державної влади – судами, акти яких забезпечуються авторитетом держави [8, с. 244]. О. Е. Лейст вбачає у правосудді неупереджене та справедливе вирішення спорів [9, с. 81], а Б. В. Малишев вважає захист (або гарантування) права шляхом розгляду правових спорів, здійснюваний шляхом розгляду та вирішення справи по суті, – функцією суду як суспільної інституції [8, с. 240]. Певні міркування щодо змісту поняття правосуддя висловлені й у мотивувальній частині Рішення Конституційного Суду України від 30.01.2003 р. у справі № 3-рп/2003, в якому зазначено, що правосуддя за своєю сутністю визнається таким лише за умови, що воно відповідає вимогам справедливості та забезпечує ефективне поновлення в правах. Відтак судова діяльність у вузькому розумінні трактується як така, що спрямована на здійснення правосуддя. Таке розуміння судової діяльності є в основі цього дослідження.

Вважається, що судова діяльність здійснюється, власне, судом як відповідним органом державної влади. Наприклад, І. Є. Марочкін зазначає, що суд – це значимий для зацікавлених сторін державний публічно-правовий інститут, який під час вирішення спору ухвалює загальнообов'язкове рішення як неупереджений посередник, що забезпечує виконання взаємних для громадян та держави зобов'язань на основі норм права [10]. Проте рішення від імені суду ухвалює суддя. Ідентичні положення закріплені й у законодавстві України. Так, ст. 3 Кодексу адміністративного судочинства України визначає суд як суддю чи колегію суддів, що вирішують конкретну справу, а ст. 1 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» фіксує положення про те, що судова влада в Україні здійснюється, відповідно до конституційних засад поділу влади, незалежними та безсторонніми судами, що утворені згідно із законом, однак реалізується – професійними суддями та у визначених законом випадках народними засідателями та присяжними, шляхом здійснення правосуддя в межах відповідних судових процедур. Водночас В. С. Смородинський зазначає, що можливість уособлення конкретною посадовою особою (суддею) всієї судової влади в державі (персоніфікація влади) характерна саме для судової влади [11, с. 11]. Отже, суб'єктом судової діяльності є професійний суддя, що здійснює свої повноваження на постійній основі.

Водночас у літературі зазначається, що правозастосовна діяльність має зовнішній вираз через процесуальну форму [12] – сукупність однорідних процесуальних вимог, спрямованих на досягнення визначеного матеріально-правового результату, що висувуються до

учасників процесу [13, с. 13]. Тому, важливо зазначити, що судова діяльність здійснюється не лише в особливій процесуальній формі, а й відповідно до встановлених судових процедур – тобто порядок судочинства чітко регламентований.

Суб'єкт правозастосування повинен не лише з'ясувати зміст норми права, на основі якої він здійснює юридичну кваліфікацію діяння, але й роз'яснити її особам, щодо яких ухвалено рішення [14, с. 132], та визначити конкретні суб'єктивні права та юридичні обов'язки, що підлягають реалізації та виконанню. Можна зробити висновок про те, що судова діяльність спрямована на створення індивідуального припису із досягненням максимальної правової визначеності щодо учасників судового процесу. Такий результат судової діяльності об'єктивується в актах застосування права – рішеннях суду, до яких належать не лише ті, що ухвалені судом першої інстанції за результатами розгляду справи по суті, а й вищими судовими інстанціями.

Аналізуючи судову діяльність як різновид правозастосування, основним призначенням якого є здійснення правосуддя, слід виокремити такі характерні їй ознаки: її суб'єктом є професійний суддя; вона спрямована на здійснення правосуддя; здійснюється в особливій процесуальній формі та відповідно до встановлених судових процедур; здійснюється шляхом розгляду та вирішення справи по суті; спрямована на створення індивідуального припису із досягненням максимальної правової визначеності щодо учасників судового процесу; її результат об'єктивується в рішенні суду (акті застосування права).

Отже, судова діяльність – це правозастосування професійного судді, яке спрямоване на здійснення правосуддя шляхом розгляду та вирішення справи по суті, індивідуалізації нормативно-правового припису щодо учасників судового процесу.

Водночас ефективна судова діяльність потребує конкретизації. Це обумовлено високим рівнем загальності та абстрактності нормативно-правових приписів, неможливістю відмовити в правосудді з мотивів відсутності, неповноти, нечіткості, суперечливості законодавства, що регулює спірні відносини, з огляду на наявність прогалин у законодавстві, іманентну невизначеність та багатозначність законодавчих норм.

Отже, необхідність конкретизації у судовій діяльності залежить не лише від рівня абстрактності нормативно-правового припису, а й від відповідності змісту об'єктивованої у ньому норми права тим

фактичним обставинам, в яких їй належить застосовувати для врегулювання тих чи інших правовідносин.

Про це зазначається і в науковій літературі. Так, зокрема Г. Г. Шмельова стверджує, що для правильного й ефективного застосування та реалізації найбільш загальних і абстрактних норм необхідно виявити їх зв'язок із фактичною дійсністю, оскільки індивідуальний припис як модель поведінки формується саме в процесі правозастосування, а це свідчить також і про відповідну конкретизацію в цьому процесі [15, с. 10]. І. М. Сенякін вважає, що суть конкретизації полягає в уточненні та деталізації юридичних обставин, з'ясуванні їх специфіки, максимального наближення до мети правозастосування, виокремленні індивідуального правового веління із загальних приписів законодавства [16, с. 165]. О. Ф. Черданцев підкреслює, що конкретизація в правозастосуванні полягає в індивідуалізації – переведенні загального й абстрактного веління норми права у веління індивідуального характеру, що стосується індивідуальних (одиничних), персоналізовано-визначених суб'єктів як учасників конкретних відносин, які діють у конкретній ситуації [17, с. 16]. Схожу думку висловлює й А. В. Поляков, зазначаючи, що конкретизація слугує переведенню найбільш загальних правових приписів на більш конкретний рівень, аж до індивідуальних норм, судових рішень [18, с. 117], а М. В. Залозило зазначає, що правозастосовна конкретизація здійснюється компетентними державними органами та фактично створює загальне правило застосування юридичної норми у відповідних конкретних життєвих обставинах [19, с. 18].

Так, конкретизація норм права судами можлива лише у зв'язку із застосуванням їх на практиці там, де в межах загальних норм певні правові установки відсутні і, як наслідок, не може йтися про застосування права в строгому його розумінні [20, с. 6]. Суддя осмислює норму не в абстракції, а в контексті визначених фактичних обставин того чи іншого казусу [21, с. 103] та відштовхується під час конкретизації від практичних потреб [22].

М. О. Власенко визначає конкретизацію як об'єктивну властивість правового регулювання, яка сприяє переходу від невизначеності юридичного припису до його визначеності, а також невизначеності норми права у зв'язку із появою юридичного факту до її визначеності як індивідуального правового регулятора [23, с. 59]. На думку Р. А. Ромашова, конкретизація законодавства є видом юридичної діяльності, спрямованої на «переведення» нормативного припису

із абстрактного (гіпотетичного) стану в фактичний (казуальний) [14, с. 127]. М. В. Залоіло вважає, що конкретизація юридичних норм спрямована на логічну завершеність правового регулювання, на зниження абстрактності приписів, і, як наслідок, досягнення їх чіткості та зрозумілості [19, с. 14].

Водночас М. Ш. Гамідов зробив висновок, що конкретизація допомагає вирішити проблеми негативної невизначеності, що є наслідком помилкової правотворчості або умисного зловживання правом [24, с. 17].

Аналіз правоконкретизації дає змогу виокремити такі ознаки, що її характеризують: вона є юридично значимою діяльністю компетентного суб'єкта; необхідною передумовою реалізації нормативно-правового припису; її метою є відображення точності та повноти змісту норми та досягнення максимальної правової визначеності; здійснюється шляхом звуження чи розширення змісту понять норми права; здійснюється шляхом виявлення особливих ознак багатомірної реальності соціальної ситуації, типових для фактичних обставин; її результат фіксується у правотворчих, правозастосовних та правотлумачних актах.

Отже, правоконкретизація – це юридично значима діяльність компетентного суб'єкта, спрямована на відображення точності та повноти змісту норм права, досягнення їх максимальної правової визначеності для створення необхідних передумов їх реалізації.

Водночас необхідно зазначити, що судовій правоконкретизації характерні і загальні ознаки цієї діяльності, і певні особливості, зокрема: вона здійснюється професійним суддею під час розгляду справи по суті; зумовлюється необхідністю передати точний зміст норми права в контексті визначених обставин справи; результати фіксуються в індивідуалізованому приписі, що об'єктивується в судовому рішенні по справі; є підґрунтям для вирішення правового спору.

Отже, судова правоконкретизація – це діяльність професійного судді, спрямована на відображення в індивідуалізованому приписі, що об'єктивований у рішенні суду, точності та повноти змісту норми права у контексті визначених обставин, з метою вирішення правового спору по суті, створення умов необхідних для реалізації інтересів осіб, які беруть участь у справі.

Висновки. Отже, конкретизація у судовому правозастосуванні є необхідною для забезпечення ефективного регулювання суспільних відносин. Проте характеристика її природи потребує більш ґрунтовного

наукового аналізу, виявлення її особливостей в окремих видах судочинства.

1. Алексеев С. С. Проблемы теории права: курс лекций: в 2 т. Нормативные юридические акты; Применение права; Юридическая наука / С. С. Алексеев. – Свердловск, 1973. – Т. 2. – 402 с.
2. Общая теория права и государства: учебник / под ред. В. В. Лазарева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Юристъ, 1996. – 472 с.
3. Социология права: учеб. пособие / В. М. Сырых, В. В. Глазырин, Ю. И. Гревцов и др.; под ред. В. М. Сырых. – М.: Юрид. дом «Юстицинформ», 2001. – 446 с.
4. Луць Л. А. Загальна теорія держави і права: навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою) / Л. А. Луць. – К.: Атіка, 2007. – 412 с.
5. Новицкий В. А. Судебное правоприменение: понятие и проблемы соотношения с другими формами реализации права / В. А. Новицкий // Вестник Ставропольского государственного университета. – 2011. – № 76. – С. 229–233.
6. Савюк Л. К. Правоохранительные органы: ученик / Л. К. Савюк. – М.: Юристъ, 2004. – 671 с.
7. Шадрин Д. Н. Судебная деятельность: сущность, принципы / Д. Н. Шадрин // Пробелы в российском законодательстве. – М.: Медиа-ВАК, 2011. – № 5. – С. 298–302.
8. Правосуддя: філософське та теоретичне осмислення: колективна монографія / А. М. Бернюков, В. С. Бігун, Ю. П. Лобода, Б. В. Малишев, С. П. Погребняк, С. П. Рабінович, В. С. Смородинський, О. В. Ствоба; відп. ред. В. С. Бігун. – К., 2009. – 316 с.
9. Лейст О. Э. Сущность права. Проблемы теории и философии права / О. Э. Лейст. – М.: Зерцало-М, 2002. – 288 с.
10. Марочкин И. Е. Легитимность судебной власти / И. Е. Марочкин // Проблемы законности: акад. сб. науч. тр.; отв. ред. В. Я. Тацкий. – Х.: Нац. ун-т «ЮАУ», 2012. – Вып. 118. – С. 192–200 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/legitimnost-sudebnoy-vlasti-1>
11. Смородинський В. С. Судова влада в Україні (загальнотеоретичні проблеми): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень» / В. С. Смородинський. – Х., 2001. – 20 с.
12. Егоров К. И. Правоприменение как разновидность юридического процесса / К. И. Егоров // Российский юридический журнал. – 2011. – № 3. – С. 66–69 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://justicemaker.ru/view-article.php?id=26&art=2695>

13. Юридическая процессуальная форма: теория и практика / под ред. П. Е. Недбайло, В. М. Горшенева. – М., 1976. – 280 с.

14. Ромашов Р. А. Проблема соотношения понятий конкретизация и конкретность законодательства / Р. А. Ромашов // Конкретизация законодательства как технико-юридический прием нормотворческой, интерпретационной, правоприменительной практики: материалы Международного симпозиума (г. Геленджик, 27–28 сентября 2007 г.); под ред. В. М. Баранова. – Нижний Новгород, 2008. – С. 126–133.

15. Шмелева Г. Г. Конкретизация юридических норм в правовом регулировании / Г. Г. Шмелева. – Львов: Выща школа, 1988. – 106 с.

16. Сенякин И. Н. Конкретизация как форма проявления принципа федерализма российского законодательства / И. Н. Сенякин // Конкретизация законодательства как технико-юридический прием нормотворческой, интерпретационной, правоприменительной практики: материалы Международного симпозиума (г. Геленджик, 27–28 сентября 2007 г.); под ред. В. М. Баранова. – Нижний Новгород, 2008. – С. 162–172.

17. Черданцев А. Ф. Правовое регулирование и конкретизация права / А. Ф. Черданцев // Применение советского права: сборник статей. – Свердловск, 1974. – С. 15–37.

18. Поляков А. В. Конкретизация законодательства как средство правовой коммуникации / А. В. Поляков // Конкретизация законодательства как технико-юридический прием нормотворческой, интерпретационной, правоприменительной практики: материалы Международного симпозиума (г. Геленджик, 27–28 сентября 2007 г.); под ред. В. М. Баранова. – Нижний Новгород, 2008. – С. 112–117.

19. Залоило М. В. Понятия и формы конкретизации юридических норм: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теория и история государства и права; история учений о праве и государстве» / М. В. Залоило. – М., 2011. – 20 с.

20. Безина А. Конкретизация права в судебной практике / А. Безина, В. Лазарев // Советская юстиция. – 1968. – № 2. – С. 6–7.

21. Овчинников А. И. Неявное правотворчество в процессах конкретизации юридических норм / А. И. Овчинников // Конкретизация законодательства как технико-юридический прием нормотворческой, интерпретационной, правоприменительной практики: материалы Международного симпозиума (г. Геленджик, 27–28 сентября 2007 г.); под ред. В. М. Баранова. – Нижний Новгород, 2008. – С. 100–112.

22. Колесник И. В. Правотворческая и правоприменительная конкретизация / И. В. Колесник // Философия права. – 2011. – № 3. – С. 23–27.

23. Власенко Н. А. Конкретизация в праве: природа и пути исследования // Конкретизация законодательства как технико-юридический прием нормотворческой, интерпретационной, правоприменительной практики: материалы Международного симпозиума (г. Геленджик, 27–28 сентября

2007 г.) / Н. А. Власенко; под ред. В. М. Баранова. – Нижний Новгород, 2008. – С. 57–68.

24. Гамидов М. Ш. Конкретизация норм права: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве» / М. Ш. Гамидов. – Нижний Новгород, 2010. – 33 с.

Горбань М. Ю. Теоретические аспекты исследования конкретизации в судебном правоприменении

Освещены некоторые теоретические вопросы судебной деятельности и правоконкретизации. Природа судебной деятельности определена как разновидность правоприменения, выявлены ее характерные признаки, дано определение понятия.

Проанализированы вопросы правоконкретизации, подходы к пониманию конкретизации в правоприменении, ее значимости для судебной деятельности. В этом контексте выделяются особенности судебной правоконкретизации, на основе которых дано определение понятия. Сделан вывод о необходимости правоконкретизации для эффективной судебной деятельности.

Ключевые слова: правоприменение, судебная деятельность, судебная правоконкретизация.

Horban M. Y. Theoretical aspects of specification research in court law application

This article performs general theoretical analysis of juridical activity and law specification. Among others, nature of juridical activity is being defined as a type of law application, its peculiar features are being disclosed. It is defined that the subject of juridical activity is a professional judge; juridical activity (in a narrow meaning) is directed onto the justice realization – fair resolution of a dispute about rights; carried out is specific process form; during its realization individual instructions are being created while reaching maximal law definition as to the participants of the process. Term juridical activity is being formed as law application of a professional judge through reviewing the merits and resolution of the case, individualization of normative-judicial instructions as to the participants of the court case.

Questions of law specification, its nature, approaches to understanding of specification in law application, its value, especially for court application are analyzed in the current work. Peculiarities of law specification are defined in the current context, inter alia it is executed by a professional judge during the reviewing merits of the case; conditioned by the necessity to reflect the exact content of the law norm of the right in the context of the case defined conditions; results are fixed in the individualized instruction, which is objectified in the court decree of the case; is the ground for resolution of the rights dispute. Definition of the court law specification is being formed as an activity of the professional judge directed on the

reflection in the individualized instructions, objectified in the court decree; accuracy and fullness of the right norm in the context of the defined circumstances in order to resolve rights dispute on the merits, establishing of conditions necessary for realizations of interests of the people participating in the case. Article provides conclusions about the necessity of law specification in order to provide effective regulation of social relations, including those for due justice realization. Necessity of further deeper scientific analysis of these questions is being substantiated.

Key words: law application, juridical activity, court law specification.

Стаття надійшла 15 січня 2015 р.

УДК 94(4778)

**П. М. Лепісевич,
М. Д. Хром'як**

ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ ТА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ (1938–1939 рр.)

Проаналізовано події, які пов'язані з проголошенням автономної та незалежної Карпатської України в 1938–1939 рр., що стали виявом багатолітніх національно-визвольних і державотворчих прагнень закарпатців до створення незалежної держави. Акцентовано на тому, що національно-визвольний рух у Закарпатті не тільки існував на противагу комуністичній пропаганді, яка стверджувала, що національні ідеї в Закарпатті не могли бути сприйняті, бо закарпатці ніколи не були українцями та національний рух їм чужий, а навпаки, саме ці події стали певним етапом, який засвідчив їх політичну зрілість та готовність до активної боротьби за здобуття власної державності.

Ключові слова: державотворчі процеси, національна ідея, національно-визвольний рух, політичні партії, громадсько-політичні діячі, світогляд, державно-правовий статус, автономія, національна свідомість.

Постановка проблеми. Актуальність тематики цієї статті визначається необхідністю висвітлення маловідомих подій з історії українського визвольного руху на Закарпатті. Комуністична пропаганда постійно поширювала інформацію, що національно-визвольного руху на Закарпатті не було. Визволення Закарпаття в жовтні 1944 року мало довести, що закарпатські українці хотіли встановлення радянської влади, а місцеві громадсько-політичні діячі були німецькими